

PRZEGLĄD WYSTAWY
ZIEMIA POMORSKA I MORZE
W SZTUCE POLSKIEJ

2/V

WARSZAWA

[1935.]

21/V

LIGA MORSKA I KOLONJALNA
ZWIĄZEK OBRONY RRESÓW ZACHODNICH
TOWARZYSTWO POLSKICH ARTYSTÓW PŁASTYKÓW

II
168343

II 168343

1998. V-29573

Protektorat nad wystawą objęli:

Marszałek Senatu Władysław Raczkiewicz
Prezes Rady Organizacyjnej Polaków z zagranicy
Generał Dywizji Gustaw Orlicz-Dreszer
Prezes Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej
Dr. Juljusz Trzcński
Prezes Związku Obrony Kresów Zachodnich

Komitet Artystów:

Leon Wyczółkowski
Apolonjusz Kędzierski
Stanisław Żukowski
Adam Grabowski
Zygmunt Grabowski
Marjan Mokwa
Bolesław Kuźmiński
Ignacy Łopieński
Bogna Gardowska
Michalina Krzyżanowska
Wilhelm Zwierowicz
Bohdan Nowak

212843
II br.

Wystawa zorganizowana została przez Ligę Morską i Kolonjalną oraz Związek Obrony Kresów Zachodnich.

ZIEMIA POMORSKA I MORZE W SZTUCE POLSKIEJ

Wystawa na temat: „Ziemia pomorska i morze w sztuce polskiej” ma cel propagandowy. Po ukazaniu jej u nas będzie wywieziona do Stanów Zjednoczonych A. P. Zagranica uzyska pełnię wejrzenia w losy Pomorza, w znaczenie jego dla Polski, w prawa nasze do Bałtyku i wybrzeża — a sztuka polska związana z tą ziemią odwiecznie polską doda ciepła wywodom, postawi przed oczy obcym widoki, pejzaż, gmachy stare i nowe Pomorza — i zaświadczy o sile odczuć i wyobraźni narodu, o tem ile wielkiej kultury spoczywa zarówno w zabytkach naszej dzielnicy nadmorskiej, jak też w dzisiejszych przedstawicielach twórczości artystycznej syntetyzujących ducha polskości.

W imprezie tej wszystko musi stanąć na najwyższym poziomie precyzji i siły. Każde niedopatrzenie, każda słabizna mogłaby tę duchową ekspedycję zdyskredytować, obniżyć, może nawet unicestwić jej znaczenie.

Jak się zdaje wystawa odpowiadać będzie tym wysokim wymaganiom rzetelnej propagandy. Dowodzą tego nazwiska wystawców, wśród których krolują

dwie największe sławy polskiego malarstwa współczesnego, dwaj potentaci w sztuce Europy: Apolonjusz Kędzierski i Leon Wyczółkowski.

Obydwaj nadesłali po kilkadziesiąt prac — oni więc nadawać będą ton wystawie.

Towarzyszy im taki mistrz pejzażu, jak Stanisław Żukowski oraz maryniści: Michalina Krzyżanowska, Marjan Mokwa — artyści pierwszej klasy, twórcy, którym odczucie morza porusza wyobraźnią, rodzi syntetyczne wizje, pełne prawdy i barw bogatych.

Obok nich występują pejzażyści tej miary co Adam Grabowski tacy koloryści jak Wacław Wąsowicz i Zygmunt Grabowski, malarze tak precyzyjni w swej kompozycyjności jak Bolesław Kuźmiński, i inni których tu wyliczyć nie mogę, gdyż całość wystawy nie jest mi jeszcze znana,

Nie wątpię jednak ani na chwilę, że dobór eksponatów dostosowany będzie do poziomu artystów wyżej wymienionych i że twórczość nasza uzyska na drugiej półkuli blask jej należny.

Przyczynia się do tego obok twórców kolorystyki naszej grafika, reprezentowana przez nazwiska świetnych fachowców, wśród których dosyć wymienić niedawnego jubilatę, pionera sztuki jednobarwnej w Polsce, Ignacego Łopieńskiego, a z sił młodszych — Bogną Gardowską i T. Cieślowskiego syna.

Wystawa jest zatem czynem poważnym, któremu należy przyjrzeć się bliżej. W tym celu właśnie aby usłyszeć głosy społec-

czeństwa — Komitet przed wyjazdem do kraju Waszyngtona ukazuje swe dzieło w Warszawie.

Może to wytworzy precedens, do którego nie zawsze się stosują imprezy w tym rodzaju. Opinia stolicy będzie uświadomiona o tem, jak będzie wyglądała ta częściowa reprezentacja arcyzmu polskiego w Ameryce — jak się przejawia tam odblask duszy narodowej w stosunku do umiłowanego morza polskiego i wyzwolonej ziemi, u której brzegów ono się pieni i burzy i lśni bezmiarom przestrzeni, łączącej nas z dalekimi światami innych kultur, innego życia.

JAN KLECZYŃSKI

CEL WYSTAWY „ZIEMIA POMORSKA I MORZE W SZTUCE POLSKIEJ”

Coraz bardziej szaleje hitlerowska agitacja za oderwaniem Pomorza i Śląska od Polski. W Niemczech powstaje specjalne ministerstwo propagandy, kierowane przez osobistego przyjaciela kanclerza, które nie szczędząc ogromnych nakładów pieniężnych, głosi urbi et orbi światu całemu, że Pomorze i Śląsk mają niezbitcie charakter niemiecki i że Polacy tworzą tam druzgocącą mniejszość. W umiejętny sposób szantażują Niemcy świat, że sprawa „korytarza“ i ziem zachodnich polskich stanowi zarzewie nowej wojny. Dobrze, celowo robiona propaganda robi swoje. W szeregu państw odzywają się już głosy polityków, którzy dla świętego spokoju chętnieby chcieli uspokoić Niemców kosztem — naszych ziem. Jeśli idzie o opinię polską to jest ona jednomyślna tak w sercu każdego Polaka w kraju jak i zagranicą — pod tym względem rozbieżności zdań nie ma. Hasłem wszystkich Polaków jest: Do ostatniej kropli krwi...

Do propagandy naszych spraw zagranicą, niestety mało się u nas przywiązuje wagi i dla tego Niemcy wśród mało uświadomionych o Polsce mogą bezkarnie hulać. Nasza sztuka reprezentowana zagranicą, mało mówi o Polsce, ma charakter międzynarodowy. Jakże inaczej działa propaganda sowiecka. Wystawa sztuki niedawno pokazana u nas

w Warszawie zwiedzana była przez dziesiątki tysięcy ciekawych, których nęciła chęć zobaczenia „życia“ w Sowieciech.

Właśnie z myślą celowej propagandy zorganizowaliśmy wystawę: „Ziemia pomorska i morze w sztuce polskiej“, którą zamierzamy przewieźć do Stanów Zjednoczonych A.P. Uważamy, że wystawy sztuki, szczególnie nadają się do misji propagandowej. Dostojeństwo sztuki — bezpośrednio jaką przemawia dzieło sztuki do widza; w pięknej formie podany dokument historyczny, stwarza atmosferę, która tysiąckrotnie lepiej argumentuje niż najbardziej uczone tomy, wykresy i mapy. W doborze prac wystawowych staraliśmy się o dzieła tych artystów, którzy przemawiać będą swoją sztuką do sentymentu i uczucia widza.

Głównie szło nam o dokumenty stwierdzające polskość ziem zachodnich, chcieliśmy pokazać jak z pustych werteport nadmorskich wzrósł nowoczesny port. Dajemy prace najwybitniejszych polskich artystów, którzy zagranicą chlubnie świadczyć będą o kulturze polskiej.

Cykl prac Bohdana Nowaka p.t.: „Vox mortuum“ daje nam wizje artysty na wypadek wojny. Pokazuje nam, że doskonale zdajemy sobie sprawę z grozy jaką wojna daje.

Przed wyjazdem wystawę prezentujemy — władzom, prasie i publiczności mając nadzieję że wystawa znajdzie poparcie i pomoc.

W. ZWIEROWICZ

BOBIŃSKA PASZKOWSKA JANINA

1 Szary dzień nad Bałtykiem	olej
2 Mała Kaszubka	"
3 Rybaczka	"

CIEŚLEWSKI T. (syn)

4 Kopernik	drzeworyt
5 P. Marja w Toruniu	"
6 Zaulek w Gdańsku	"
7 Wieczór	"
8 Puck	"
9 Żóraw w Gdańsku	"

GAŁEK STANISŁAW

Zakopane

10 Morze	olej

GRABOWSKI ADAM

Warszawa

11 Ratusz w Toruniu	akw.
12 Pomnik Kopernika w Toruniu	"
13 Pom. ks. Mestwina w katedrze w Pelplinie	"
14 Kaplica w Wejherowie	"
15 Jezioro Chmielno	"
16 Klasztor w Kartuzach	"
17 Zamek w Radzynie	"

GOSIENIECKI WIKTOR

Poznań

18-28 10 Tablic zabytków budownictwa drewnianego na Pomorzu	autolitografja
28-38 10 Tablic zab. budownictwa na Śląsku	"
38-48 10 Tablic zab. budownictwa w Poznańskim	"

KOPCZYŃSKI BRONISŁAW

Warszawa

49 Zamek w Gołębciu	akwarela
50 Ruina kaplicy zamkowej w Gołębciu	"
51 Łoże u starej fary w Świeciu	"
52 Bóg Ojciec u fary w Chełmie	"
53 Ratusz w Toruniu	olej
54 Najstarszy herb miasta Torunia	akwarela
55 Powietrzniki	"
56 Św. Jan w Toruniu	olej

KĘDZIERSKI APOLONJUSZ

57 Rude wzgórze na Pomorzu	akw.
58 Pod złotą kotwicą	"
59 Jezioro w Lidzbarku	"
60 Złota kępa	"
61 Przedwiośnie	"
62 Srebrny motyw	"
63 Przybór	"
64 Chmura	"
65 Dolina Wełny	"
66 Rybak na fali	"
67 Z wybrzeża	"
86 Graby w Hełstach	"
69 Opuszczone inspeky	"
70 Fragment z nad rzeki Wełny	"
71 Z Pomorza (ogrody)	"
72 Chmura	"
73 Grabek	"
74 Tracze	"
75 Rybacy	"
76 Obłok	"
77 Brzoza	"
78 Woda	"

KUŹMIŃSKI BOLESŁAW

Warszawa

79 Zmierzch nad jeziorem pomorskiem	olej
80 Z okolicy Brodnicy	"
81 Jezioro pod Lidzbarkiem	"
KRASNODEBSKA-GARDOWSKA BOGNA	Warszawa
82 Sieci	drzeworyt

KRZYŻANOWSKI KONRAD ś.p.

83 Bałtyk	olej
84 Jezioro klasztorne w Kartuzach	"
85 Jezioro Radunia na Pomorzu	"
86 Studjum Kaszubki	"
87 Kapliczka w Kartuzach	"

KRZYŻANOWSKA MICHALINA

Warszawa

88 „Port rybacki w Helu”	olej
89 „Fragment z portu w Helu”	"
90 „Zarnowce na Jastrzębiej Górze”	"

91 „Fala“	olej
92 „Zachód Słońca“	„
93 „Plaża w Jastrzębiej Górze“	„
94 „Plaża w Rozewji“	„
95 „Zarnowce“	„

ŁOPIEŃSKI IGNACY

96 Gdynia w r. 1922	litografja
97 To samo miejsce w r. 1933	akw.

MOKWA MARJAN

Sopoty

98 Studium z nad morza	akw.
99 „ „ „ „	„
100 „ „ „ „	„
101 „ „ „ „	„
102 „ „ „ „	„
103 „ „ „ „	„
104 Roztopy	„
105 Gdynia	„
106 Żaglowiec	„
107 Malowanie kutra	„
108 Na morze	„
109 Studium rybaka	„
110 Pod Rozewiem	akw.
111 Chata rybacka	„
112 Wiosna nad morzem	„
113 Kuter rybacki na murzu	„
114 Typ rybaka morskiego	„

NOWAK BOHDAN

Warszawa

Z cyklu: Nasze Morze

rysunek

115 Duma nasza	„
116 Prawo nasze	„
117 Siła nasza	„
118 Miłość nasza	„
119 Wrota nasze	„
120 Do krwi ostatniej...	„
Z cyklu Vox mortuum	„
121 Zbiory	„
122 Stójcie	„
123 Ostatnie namaszczenie	„
124 Apel	„

125 Krzyże zasługi	rysunek
126 Żołnierz nieznany	„
127 Sierota	„
128 List	„
129 Przekleństwo	„
130 Cywilizacja	„
130-a S. O. S.	„
130-b Traktat wersalski	„
RUPNIEWSKI JERZY	Bydgoszcz
131 Wenecja bydgoska	akw.
132 Kościół w Koronowie	„
133 Wnętrze w Koronowie	„
134 Wejście do Kościoła w Ostromecku	„
135 Gdynia port	„
SKOTNICKI JAN	Warszawa
Motywy z Pomorza	olej
136 I	„
137 II	„
138 III	„
139 IV	„
140 Bałtyk	„
SZWOCH FRANCISZEK	Warszawa
141 Kutry w Jastarni	olej
TAUBE MARJA	Warszawa
142 Widok na Gdynię	akw.
WĄSOWICZ WACŁAW	Warszawa
143 Bydgoszcz — Toruń (Tryptyk)	drzeworyt
144 Motyw z Bałtyku	olej
145 Motyw z Bałtyku	„
WITKOWSKI ROMUALD	Warszawa
146 Łódzie	akw.
WYCZÓŁKOWSKI LEON	„
147 Wnętrze p. Marji w Toruniu	autolitografja
148 Toruń, ogólny widok	„

149	Chełmno Ratusz	autolitografja
150	Fara (kaplica barokowa) w Chełmie	"
151	Wisła pod Gniewem	"
152	Tuchola puszcza I	"
153	Tuchola puszcza II	"
154	Tuchola puszcza III	"
155	Wejście do gaju w Tucholi	"
156	Skrawek morza (wł. pryw.)	akw.

WYSOCKI ALEKSANDER

Warszawa

157	Gdynia w r. 1920 widok ogólny	olej
158	Gdynia w r. 1920 ul. Starowiejska	"
159	Gdynia w r. 1920 tereny na których	"
160	powstał port	"
161	Gdynia w r. 1930 Praca wre	"
162	Gdynia w r. 1930 Noc w porcie	"

ZIOMEK TEODOR

163	Nowa kolonja na Helu	"
164	Burzliwy Bałtyk	"
165	Wydmy	"
166	Samotna łódka	"
167	Wieczór nad Bałtykiem	"
168	Po burzy	"

ZWIEROWICZ WILHELM

Warszawa

169	Fala	mezzo-tinta
-----	------	-------------

ŻUKOWSKI STANISŁAW

Warszawa

	Wody — Lasy — Śniegi	
170	I	olej
171	II	"
172	III	"
173	IV	"
174	V	"
175	VI	"
176	VII	"
177	VIII	"
178	IX	"

